

ANALIZA DIVERSITĂȚII COVOARELOR MOLDOVENEȘTI ȘI INTEGRAREA LOR ÎN CONTEXTUL MODERN AL DESIGNULUI TEXTIL DE INTERIOR

Lucia ADASCALIȚA^{1*}

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie, Școala Doctorală Inginerie Mecanică și Civilă, specialitatea Arte plastice și decorative, Chișinău, Republica Moldova

*Autorul corespondent: Adascalita, Lucia, lucia.adascalita@ntp.utm.md

Rezumat. *Lucrarea prezintă rezultatul studiului cu referință la covoarele tradiționale moldovenești prin prisma aspectelor generale de definiție a acestora, prin tehnicile de pregătire către țesere, tehnicile de țesere, diversificarea după sistemul de bază de țesere: urzeală, materiale utilizate, după identitatea termenilor consacrați atribuiți funcție de modalitatea de soluționare compozițională, caracteristicile dimensionale, etc.*

Covoarele moldovenești prezintă o sursă de inspirație pentru marile case de modă europene, dar și pentru clienți particulari fascinați de frumusețea lor. Elemente preluate din covoarele tradiționale și transpuse în tapiserii ce decorează interioare diversifică, dar conferă prin estetic: rafinament, căldură, vibrație, conexiune cu veșnicia.

Cuvinte cheie: covor, scoarță, chilim, lăicer, țesere, design interior, modern.

1. Introducere

*„Covoarele sunt marile valori ale unei tradiții milenare”
(Paul Petrescu, etnolog român)*

Din strămoși se cunoaște că cea mai mare bogăție a unei familii de moldoveni o constituiau covoarele. Interiorul caselor era nelipsit de aceste podoabe considerate unele dintre cele mai străvechi tipuri de textile de interior. Acestea integrează numeroase mesaje transmise prin intermediul simbolurilor, compozițiilor, culorilor, subiectelor tematice, contextelor în care erau utilizate. În același timp, aceste podoabe țesute prezintă mai cu seamă o incomensurabilă valoare spirituală amplificată din generație în generație. Astfel, obiectivul acestei lucrări, vizează, pe de o parte identificarea varietății funcționale, estetice și dimensionale ale covoarelor tradiționale moldovenești, pe de altă parte în analiza continuității practicii de utilizare a lor cu implicare în amenajarea spațiilor moderne, dar și de valorificare a covoarelor rămase încă.

2. Aspecte generale privind covoarele tradiționale moldovenești

Apărute inițial cu funcție utilitară, de protecție, țesăturile erau realizate din fire de lână, reieșind din ocupația principală a locuitorilor – păstoritul. În acest sens, „Skalkovski A. A. atrăgea atenția asupra creșterii raselor de oi obișnuite de stepă, în Basarabia, rasa moldoveancă și țigaie, apreciate atât pentru carne cât și pentru calitatea fibrelor lungi (6-12 cm) și rezistența” [3] acestora. Iar în ediția de carte intitulată „Covoare basarabene” de Varvara Buzilă se menționează creșterea raselor tușcă, volohă, merinos.

Lâna, până când aceasta poate fi utilizată ca material pentru țesut, parcurge un drum de prelucrare anevoios, care implică interacțiunea cu „numeroase obiecte legate de operația țesutului” [3].

În această ordine de idei, în raport cu echipamentul casnic de țesut, răspândit pe larg în sec. XVII-XVIII, se distingeau două tipuri constructive: „*unealtă verticală* (război, drugi, vârstat – pentru alesul covoarelor la nordul și centrul țării)” sau „gherghof, carâmbi, lemne” și „*unealtă orizontală* (stative – la sudul țării)” [1, 6]. Construcții, de altfel, cunoscute și utilizate și în zilele noastre. Țeserea la război/stative deriva din intercalarea „firelor de urzeală - dispuse la distanțe egale cu firele de băteală/bătătură îndesate” [3].

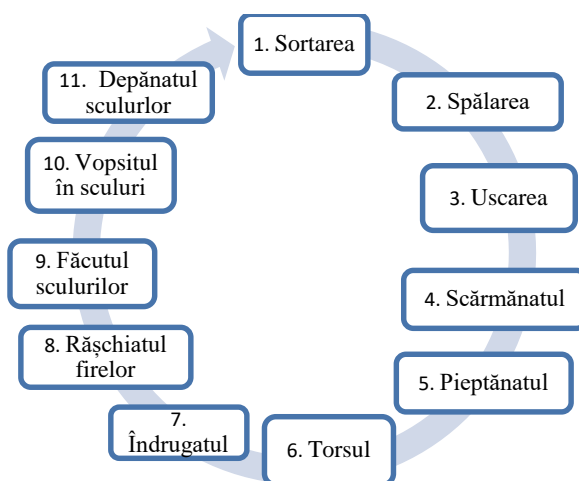

Figura 1. Etapele de prelucrare a lânii, după George Stoica, Elena Postolachi

Remarcăm că, „urzeala este mereu folosită de culoarea naturală a materialului, iar firele de băteală sunt de obicei vopsite” cu „coloranți naturali din plante – frunze, rădăcini, flori, scoarță de copaci, fructe, sau cu coloranți chimici” [4, 6]. În a doua jumătate a sec XIX, firele din lână pentru urzeală au fost înlocuite cu cele din cânepă, iar la sfârșitul secolului XIX cu cele din bumbac [3, 5] (figura 2).

Figura 2. Tipuri de urzeală: a – lână; b – bumbac.

Pentru a începe procesul de țesere, sunt necesare „două operații premergătoare: *urzitul* (așezarea firelor de pe moșoare pe o lungime anumită) și *năvăditul* (tehnica țesutului)” [3], care implică unelte speciale și diferite modalități (fig. 3).

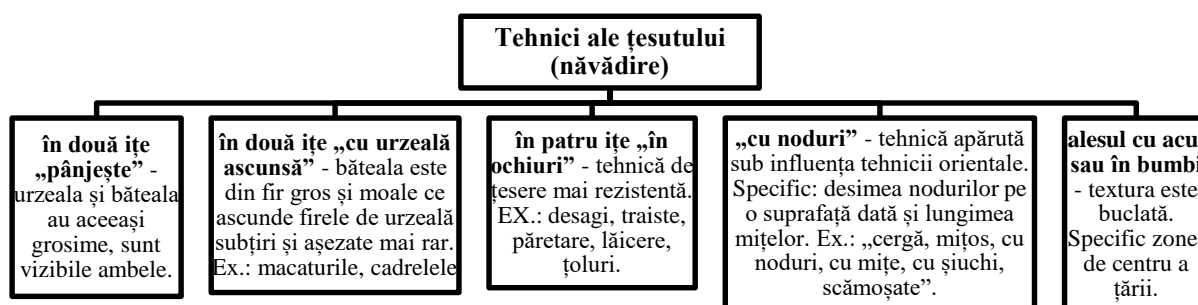

Figura 3. Diversitatea tehnicilor țesutului [3, 5]

Țeserea covoarelor/scoarțelor era, de asemenea, caracterizată de implicarea și a „procedeele de realizare a decorului cu motive policrome, care sunt denumite *alesături*” [3]. Ca tehnici de ornamentare, alesăturile pot fi încadrate în două categorii: alesul ce se confundă cu realizarea țesăturii propriu zisă și alesul independent de fond [3].

Până în prezent, diversitatea covoarelor este una remarcabilă atât prin complexitate cât și prin originalitate, de aceea considerăm relevantă clasificarea acestora funcție de multiple criterii (fig. 4). Aceasta fiind necesară în vederea identificării prin cunoaștere aspectelor definitorii.

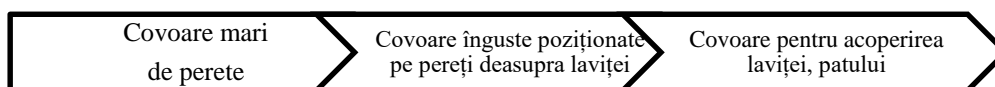

Figura 4. Diversitatea covoarelor reieșind din menirea lor funcțională [1]

Cu referință la contextul funcțional al covoarelor, în literatura de specialitate [1-10] regăsim menționate câteva tipuri de covoare de perete și caracteristicile dimensionale ale acestora (tab. 1).

Tabelul 1

Diversitatea dimensională a „covoarelor” [7]

Scoarță	Chilim	Covor	Război	Ungherar	Polog
1-1,5 – 2-4 m	0,8-1 – 1,5-3m	1,5-1,8 – 2-3 m	1,8-2 - 3,8-4,5 m	-	-

Din punct de vedere compozițional, scoarța „tinde către o formă închisă prin folosirea unor chenare care înconjoară câmpul” [4]. În acest context, menționăm că, scoarțele/covoarele „sunt alcătuite din câmp central (constituit din fondal și motive ornamentale) și chenar (margină)” [8]. Gama cromatică a covoarelor tradiționale moldovenești, variază, cuprinzând „5-8 culori de bază” [2,3,9] și un număr variat de nuanțe derivate din cele de bază.

Compoziția chilimului este alcătuită din „figuri geometrice (pătrate, romburi, stele) și motive vegetale stilizate dispuse pe orizontală” [1]. Au „motive provenite din ornamentica medievală românească și orientală [3]”. În covoarele din perioadă postbelică, se manifestă decorarea ornamentală prin module compoziționale subiectuale precum: cucoana și câinele, grădina publică, fata și cerbul, ș.a.

Lăicerul („lăvicer, levicerul, leghicerul”) textil îngust și lung ce poate fi „învărgat” (în vrâste sau dungii, poduri) sau ales [4, 5, 8].

3. Integrarea elementelor covoarelor tradiționale moldovenești în designul de interior modern

Cultura tradițională reprezintă fundamentul pe care a fost formată cultura și arta modernă. Astfel, moștenirile culturale spirituale transmise din generație în generație contribuie la dezvoltarea continuă a creației acestora prin valorificarea cromaticii, complexității și eleganței motivelor artei populare.

Covorul, din cele mai îndepărtate timpuri, a reprezentat o condiție fundamentală a oricărui decor interior care s-a dorit a fi cât mai confortabil, dar și frumos. Reieșind din funcția lor estetică, dar și cea de izolare termică și fonică, se atestă o tendință de integrare a covoarelor tradiționale moldovenești în decorul interior al caselor contemporane. În prezent, reieșind din diversitatea dimensională, compozițională, cromatică a covoarelor tradiționale moldovenești, designerii, și oamenii de rând, folosesc de multe ori covorul ca element al decorului de interior. Această tendință se bazează pe dorința oamenilor de a reveni la origini, de a regăsi echilibrul interior și armonia sufletească care este în contrast cu mediul exterior, în plină mișcare și agitație. Covoarele tradiționale moldovenești sunt o modalitate excelentă de a adăuga caracter, stil și personalitate oricărui spațiu. Culorile profunde și bogate, dinamica elementelor compoziționale, simbolistica acestora lasă impresii de neuitat. Atutul acestor covoare constă în faptul că, ele se integrează organic în interioare complet diferite, într-o varietate de stiluri de decor, cum ar fi classic, rustic, eclectic, eco și chiar în designul contemporan. Unul dintre „avantajele majore ale covoarelor autentice este faptul că, sunt fabricate din materiale naturale, iar designerii și decoratorii din zilele noastre acordă o atenție deosebită naturalității” [10].

Odată cu globalizarea, covoarele tradiționale moldovenești au trecut hotarele Republicii Moldova fiind apreciate și utilizate ca elemente de decor în multe țări europene precum: Franța, Germania, Italia, ș.a. Utilizarea acestora în decorul de interior fac ca interioarele să pară mai spațioase, vii și expresive (fig. 5).

Figura 5. Covoare tradiționale moldovenești în decorul casei moderne [11]

Covoarele autentice pot servi drept materie primă pentru realizarea obiectelor de decor (pernuțe, panouri) și tapițarea mobilierului: jilțuri, scaune cu spătare, șezlonguri, fotolii, ș.a (fig. 6).

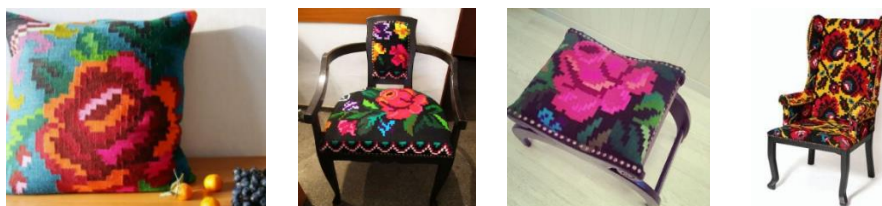

Figura 6. Utilizarea elementelor covoarelor tradiționale în obiectelor de decor de interior [12]

Remarcăm că, actualmente, se atestă o revitalizare a interesului pentru covoarele tradiționale, pentru metodele și tradițiile seculare dedicate realizării covoarelor, ceea ce prin o bună organizare și împărtășire a bunelor practici poate asigura continuitatea tradițiilor, dar și a valorilor tradiționale.

Concluzii

Covoarele tradiționale, datorită prezenței cromatice și a rezistenței în timp, și-au păstrat până în prezent rafinamentul și utilitatea, caracteristicile derivate din utilizarea materialelor naturale și a tehnicilor străvechi. Poveștile reproduse prin țesere a covoarelor tradiționale, estetica lor, fac din ele elemente de atracție în special pentru turiști, făcând din păcate să plece parte din ele din țară. Acestea reprezintă nu doar un element decorativ remarcabil, ci pot deveni cu siguranță o moștenire de familie.

Bibliografie

1. ZELENCIUC, V., POSTOLACHI, E. *Covorul Moldovenesc*. Chișinău: editura Timpul, 1990.
2. *Ornamente populare moldovenești*. Chișinău: editura Timpul, 1984.
3. STOICA, G., POSTOLACHI, E. *De la fibră la covor*. București: editura Fundației Culturale Române, 1998.
4. FOCȘA, M. *Scoarțe românești*. București: MAP, 1970.
5. BUZILĂ, V. *Covorul Basarabean*. București: editura Institutului Cultural Român, 2013.
6. ȘĂRĂNUȚĂ, S. *Cultura materială și spirituală a românilor din Basarabia sec XIX-XX*. Chișinău, 2019. pag. 98.
7. ПОСТОЛАКИ, Е. А. *Молдавское народное ткачество*. Издательство Штиинца, 1987.
8. BUZILĂ, V. Dimensiunile axiologice naționale și mondiale ale scoarței basarabene. În: *Akados nr. 3 (34)*, 2014, p. 164-172.
9. ГОБЕРМАН, Д. Н. *Молдавские ковры*. Кишинэу: Картя молдовеняскэ, 1959, стр. 8.
10. IORDACHE, M. *Covoarele etnice – plusul de culoare și valoare adăugat decorului interior* [online] [accesat 26.02.2021]. Disponibil: <https://edifica.ro/despre-casa/covoare-etnice-plus-de-culoare-si-valoare/?cn-reloaded=1>
11. <https://www.facebook.com/zestrea.md/photos> [online] [accesat 25.02.2021].
12. *Acum ai online mobilier cu tapițerii tradiționale românești și covoare tradiționale* [online] [accesat 26.02.2021]. Disponibil: <https://adelaparvu.com/2014/03/12/acum-ai-online-mobilier-cu-tapiterii-traditionale-romanesti-si-covoare-traditionale/>